

Kaivostoimitus

Kaivostoimintaan sekä mineraalien etsintään ja hyödyntämiseen tarvitaan Suomessa viranomaisen lupa. Kun kaivostoiminnan harjoittamiseen myönnetään lupa, tarvitaan kaivostoimitus, jossa päätetään muun muassa kaivosalueen haltuunotosta ja korvauksista.

Kaivostoimitus käynnistyy pääsääntöisesti automaattisesti, kun kaivostoiminnan harjoittajan hakema kaivoslupa tai kaivosalueen lunastuslupa on myönnetty. Kaivosluvut myöntää Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) ja kaivosalueen lunastusluvut Valtioneuvosto.

Kaivostoimintaan voi saada luvan myös muiden kuin kaivostoiminnan harjoittajan omistamien kiinteistöjen alueella.

Mihin kaivoslupa ja kaivosalueen lunastuslupa oikeuttavat?

Kaivoslupa oikeuttaa hyödyntämään:

- kaivosalueella tavatut kaivosmineraalit
- kaivostoiminnan sivutuotteena syntyvän orgaanisen ja epäorgaanisen pintamateriaalin, ylijäämäkiven ja rikastushiekan
- muut kaivosalueen kallio- ja maaperään kuuluvat aineet siltä osin, kun niiden käyttö on tarpeen kaivostoimintaan kaivosalueella.

Kaivoslupa oikeuttaa lisäksi malminetsintään kaivosalueella sen mukaan, mitä kaivoslaissa ja kaivosluvassa tarkemmin määrätään.

Kaivosalueen lunastuslupa oikeuttaa käyttämään toiselle kuuluvaa aluetta kaivosalueena. Lupa pitää hakea erikseen Valtioneuvostolta.

Missä tilanteissa tarvitaan kaivostoimitusta?

Yleensä kaivostoimitus käynnistyy automaattisesti, kun kaivoslupa on myönnetty.

Myös asianosainen, kuten maanomistaja, voi hakea kaivostoimitusta tietyissä tilanteissa. Asianosaisten hakemuksesta kaivostoimitus voidaan tehdä esimerkiksi silloin, kun lunastuksesta aiheutuva korvaus voidaan määrätä vasta varsinaisen kaivostoimituksen lopettamisen jälkeen, eikä siitä päästä sopimukseen. Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi silloin, kun lunastuksesta aiheutuva haitta havaitaan vasta kaivostoimituksen päättymisen jälkeen.

Korvausten osalta asianosainen on oikeutettu hakemaan kaivostoimitusta myös muun muassa silloin, kun:

- sivutuotteiden korvauksista ei päästä sopimukseen tai
- vahinkojen ja haittojen korvaamisesta malminetsintä-alueella, etsintäalueella tai kullanhuuhdonta-alueella ei päästä sopimukseen.

Mistä kaivostoimituksessa päätetään?

Kaivosluvun tai kaivosalueen lunastusluvun haltijalle annetaan oikeus käyttää kaivosaluetta niihin tarkoituksiin, jotka kaivosluvassa on myönnetty. Tällöin kaivosluvun haltija saa oikeuden käyttää aluetta, mutta ei saa aluetta omistukseensa. Maanomistajalla on kuitenkin oikeus vaatia kiinteistön tai sen osan omistusoikeuden lunastamista, mikäli kaivosalueesta aiheutuu merkittävää haittaa tai mikäli alue on asemakaavassa varattu kaivostoimintaan.

Kaivostoimituksessa lunastetusta käyttöoikeudesta tai alueesta määrätään maksettavaksi korvaus. Korvausta määrätään myös, mikäli kiinteistölle aiheutuu lunastuksen vuoksi haittaa tai vahinkoa.

Kaivosalue saattaa haitata alueen yksityisteitä. Oikeudet yksityisteihin voidaan järjestellä kaivostoimituksessa siten, että teitä voi kaivosalueen käyttöönoton jälkeen käyttää mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti.

Kaivostoimituksessa voidaan myös tehdä tilusjärjestelyjä. Kaivosalue saattaa pirstoa tiluksia osiin, minkä haittoja voidaan usein vähentää tekemällä tilusvaihtoja tai tilussiirtoja.

Kaivostoimituksessa ei käsitellä kaivosluvun tai kaivosalueen lunastusluvun perusteita tai lupien sisältöä koskevia vaatimuksia.

Milloin kaivosalue otetaan haltuun?

Kaivostoimituksessa määrätään se ajankohta, jolloin kaivosluvun ja kaivosalueen lunastusluvun haltija saa ottaa lupien tarkoittamat alueet haltuunsa ja käyttää niitä lupien mukaisiin tarkoituksiin.

Kaivostoimituksessa pidetään haltuunottokatselmus, jossa lunastuksen kohteena oleva omaisuus todetaan ja kirjataan muistiin. Alueiden haltuunotto voi tapahtua aikaisintaan heti haltuunottokatselmuksen jälkeen. Tilanteissa, joissa asianosainen menettää asuntonsa tai hänen elinkeinonsa tai ammattinsa harjoittaminen vaikeutuu, voidaan haltuunottoa siirtää asianosaisen vaatimuksesta myöhemmäksi.

Mikäli alueiden haltuunotto määrätään tapahtuvaksi ennen kuin lopulliset lunastuskorvaukset on maksettu, voi asianosainen vaatia ennakkokorvausta. Tällöin haltuunotto voi tapahtua vasta, kun ennakkokorvaukset on maksettu.

Kuka maksaa kaivostoimituksen kustannukset?

Kaivostoimituksen kustannukset maksaa aina kaivosluvan ja kaivosalueen lunastusluvan haltija, myös silloin kun on kyse muun asianosaisen (esim. maanomistajan) hakemuksen perusteella tehtävästä toimituksesta. Ainostaan, jos toimitusta on haettu ilmeisen aiheettomasti, voi toimituksen hakija joutua maksamaan toimituskustannukset kokonaan tai osittain.

Miten korvaukset määräytyvät?

Kaivostoimituksessa korvaus määrätään niin suureksi, että se kattaa lunastuksesta aiheutuvat menetykset, haitat ja vahingot kokonaisuudessaan. Korvaus määrätään maksettavaksi sille, joka omistaa korvauksen kohteena olevan kiinteistön sillä hetkellä, kun korvaus määrätään.

Maanomistaja voi vaatia kiinteistönsä tai sen osan omistusoikeuden lunastamista. Jos omistusoikeuden lunastamisesta tehdään myönteinen päätös, määrätään alueesta maksettavaksi 1,5-kertainen korvaus suhteessa alueen arvoon.

Jos kaivosluvan haltija on lunastanut kiinteistöstä vain käyttöoikeuden, on tämä velvollinen maksamaan maanomistajalle myös kaivostoimintaan liittyviä vuotuisia korvauksia. Tällaisia ovat muun muassa louhintakorvaus ja sivutuotekorvaus. Näitä korvauksia ei makseta, jos myös kaivosalueen omistusoikeus on lunastettu.

Kaivostoimituksessa päätetyt korvaukset on maksettava kolmen kuukauden kuluessa korvauspäätöksen päiväyksestä. Korvauksille määrätään maksettavaksi kuuden prosentin vuotuinen korko siitä lukien, kun kaivosluvan haltija on saanut lunastettavan oikeuden tai omaisuuden haltuunsa. Lisäksi korvauksille on maksettava indeksikorotus, joka vastaa elinkustannusindeksillä mitattua rahan arvon muutosta haltuunotosta maksupäivään.

Asianosaisella on lunastuskorvauksen lisäksi oikeus saada korvaus niistä kustannuksista, jotka hänelle aiheutuvat oikeuksiensa valvomisesta kaivostoimituksessa.

Mitä korvausten saamiseksi tulee tehdä?

Melkein kaikki korvaukset määrätään, vaikka asianosainen ei olisi osallistunut toimituskokouksiin eikä vaatinut korvauksia. Suositeltavaa kuitenkin on, että asianosainen esittää lunastustoimikunnalle oman käsityksensä menetyksistään ja varsinkin kaivosalueen aiheuttamista haitoista ja vahingoista.

Joissakin tapauksissa asianosaisen esittämä korvausvaatimus on kuitenkin pakollinen. Korvausta pitää vaatia erikseen esimerkiksi silloin, kun korvausta halutaan maksettavaksi kaivosalueen ulkopuolella sijaitsevalle kiinteistölle. Myös oikeudenvilvontakustannusten korvaus voidaan määrätä vain vaatimuksen perusteella.

Kuka päätökset tekee?

Kaivostoimituksessa päätökset tekee lunastustoimikunta, joka koostuu Maanmittauslaitoksen toimitusinsinööristä ja kahdesta kunnanvaltuuston valitsemasta uskotusta miehestä.

Kaivostoimitukseen kuuluvat asiat käsitellään yhdessä tai useammassa toimituskokouksessa.

Voiko päätöksistä valittaa?

Kaivostoimituksessa tehtävät päätökset esitellään perusteluineen toimituskokouksessa. Kun kaivostoimitus on lopetettu, voi siinä tehdyistä päätöksistä valittaa maa-oikeuteen 30 päivän ajan. Maa-oikeuden tuomioon voidaan hakea muutosta korkeimmalta oikeudelta, jos se myöntää valitusluvan.

Lisätietoja www.maanmittauslaitos.fi

Teemme maanmittaustoimituksia, ylläpidämme kiinteistöjen tietoja, tuotamme kartta-aineistoja, huolehdimme lainhuudoista ja kiinnityksistä, kehitämme tietojärjestelmiä sekä edistämme paikkatietojen tutkimusta ja soveltamista.